

**Волинський національний університет
імені Лесі Українки
Факультет психології та соціології
Кафедра педагогічної та вікової психології**

Ігор Мудрак

**ПСИХОЛОГІЯ
(Вікова, педагогічна та спеціальна
психологія)**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

Луцьк - 2020

УДК 159.9(072)+159.98(072)

М – 89

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 4 від 16.12.2020 р.)

Рецензенти:

Кульчицька А.В., кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогічної та вікової психології Волинського національного університету імені Лесі Українки

Савчук Н.А., кандидат психологічних наук, доцент кафедри освітніх педагогічних технологій Академії рекреаційних технологій і права

Мудрак І.А.

М-89 Психологія (Вікова, педагогічна та спеціальна психологія): методичні рекомендації до самостійної роботи / Ігор Аркадійович Мудрак. – Луцьк : ВНУ імені Лесі Українки, 2020. - 23 с.

У методичних рекомендаціях представлені завдання до самостійної роботи з навчального курсу «Психологія (Вікова, педагогічна та спеціальна психологія)» для студентів освітнього ступеня «бакалавр» денної та заочної форм навчання спеціальності «Середня освіта (Історія)», «Середня освіта (Фізична культура)».

УДК 159.9(072)+159.98(072)

© Мудрак І.А., 2020

© Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2020

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Завдання для самостійної роботи:	
Змістовий модуль 1. Вікова психологія.....	5
Змістовий модуль 2. Педагогічна психологія.....	10
Змістовий модуль 3. Спеціальна психологія.....	14
Перелік питань для підготовки до підсумкового контролю	15
Рекомендована література.....	19

ВСТУП

Одним з дієвих засобів успішної підготовки майбутніх фахівців є самостійна робота студентів, яка має на меті формування пізнавальної активності студентів, засвоєння ними основних вмінь та навичок роботи з навчальними матеріалами, поглиблення та розширення вже здобутих знань, підвищення рівня організованості студентів.

Навчальна дисципліна «Вікова, педагогічна та спеціальна психологія» є складовою комплексної дисципліни «Психологія» для студентів галузі знань «Освіта/Педагогіка» та надає можливість їм оволодіти системою психологічних знань: уявленням про психічний розвиток людини від народження до смерті, ознайомленням з основними періодами еволюції людини як психічної істоти й специфікою кожного вікового ступеню; забезпеченням майбутніх педагогів теоретичними знаннями з основ педагогічної психології, зокрема: знаннями психологічних закономірностей навчання і виховання, особливостей педагогічної діяльності; систематизацією знань зі спеціальної психології, сприянням формуванню навичок практичної діяльності педагога з людьми із особливостями психофізичного розвитку.

При оволодінні змістом програми навчальної дисципліни студенти повинні набути вмінь вирішувати психологічні проблеми й завдання та оволодіти головними компетенціями для забезпечення ефективної професійної діяльності.

У процесі виконання завдань самостійної роботи студенти будуть компетентними у таких питаннях:

- ✓ фундаментальних теоретичних засадах вікової психології;
- ✓ специфіки кожного вікового ступеню;
- ✓ основних понять, принципів, концепції педагогічної психології;
- ✓ психологічних закономірностей процесу виховання і самовиховання;
- ✓ особливостей педагогічної діяльності і особистості вчителя;
- ✓ сутності спеціальної психології;
- ✓ психофізичних особливостей різних категорій людей з обмеженими можливостями.

Завдання для самостійної роботи

Змістовий модуль 1. Вікова психологія

1. Підготуйте виступи-презентації на такі теми:

1. Методологічні засади вікової психології.

Загальнофілософські принципи (всезагальні зв'язки, розвиток, єдність теорії і практики, конкретно-історичний підхід до аналізу явищ), методологічні принципи психології (детермінізм, єдність психіки та діяльності, особистісний підхід, розвиток психіки, саморозвиток, суб'єктність, системність).

2. Структура, функції і завдання вікової психології:

Дитяча, підліткова психологія, психологія юнацтва, психологія ранньої та середньої дорослості, психологія ранньої та середньої дорослості, теоретико-пізнавальна функція, прогностична функція, теоретичні та прикладні завдання.

3. Особливості розвитку вітчизняної вікової психології. Нетрадиційні підходи до періодизації оно- і соціогенезу особистості.

Олександр Запорожець, Лідія Божович, Григорія Костюка, Петро Гальперін, С. Максименко, В. Моляко, М. Боришевський, Л. Орбан-Лембрик, І. Булах, Т. Титаренко та ін.

4. Традиційні та інноваційні емпіричні методи психологічного обстеження осіб різного віку.

Організаційні, емпіричні, методи обробки даних, інтерпретаційні методи, їх особливості використання на різних етапах вікової періодизації.

5. Психологічний аналіз вікових криз особистості.

Криза першого року життя, криза 3-х років, криза 6-7 років і підліткова криза, криза чверті життя, криза середнього віку, криза зрілості, криза старості (криза «Я-інтеграції»)

6. Специфіка провідного виду діяльності на кожному етапі онтогенезу особистості.

Провідна діяльність, ігрова діяльність, учбова діяльність, праця та їх взаємозв'язок, інтимно-особистісне спілкування.

7. Психологічні особливості новоутворень у підлітковому віці.

Самосвідомість, відчуття дорослості, соціальна ситуацію розвитку підлітків, мотив взаємодії із соціальним оточенням.

8. Теоретико-емпіричні засади геронтопсихології.

Старіння, тривалості життя і строків старіння, психічне старіння і типи старості, пенсійна зрілість, закони геронтогенезу.

9. Феномен соціальної пам'яті про померлу людину.

Соціальна пам'ять, вмирання і смерть: етапи, переживання, ставлення.

10. Геронтологічні аспекти пролонгування довголіття.

Життєвий шлях особистості, засоби подовження життя, позитивні соціально-психологічні типи старої людини, індивідуалізації людей в період старіння.

2. Дайте відповіді на запитання, обираючи вірні варіанти відповіді:

1. Яке твердження характеризує підхід Л.С. Виготського до вирішення проблеми взаємозв'язку навчання і розвитку?

- а) навчання йде за розвитком;
- б) змінюючи методи і зміст навчання, не можна суттєво змінити розумового розвитку дитини;
- в) навчання веде за собою розвиток.

2. Спроможність дитини самостійно розв'язувати завдання позначається терміном:

- а) зона найближчого розвитку;
- б) актуальний рівень розвитку.

3. Розв'язування дитиною завдань з допомогою дорослих позначається терміном:

- а) зона найближчого розвитку;
- б) актуальний рівень розвитку.

4. Провідною діяльністю називають:

- а) найулюбленішу, найцікавішу для дитини діяльність;
- б) діяльність, яка зумовлює найістотніші зміни у психіці (структурі свідомості) дитини та створює передумови для нового етапу її розвитку;
- в) діяльність, яка займає найбільше часу в житті дитини.

5. У новонародженій дитини краще розвинений і більш підготовлений до функціонування:

- а) моторний апарат;
- б) сенсорний апарат.

6. Комплексом поживлення називають:

- а) реакцію, коли дитина фіксує предмет очима;
- б) реакцію, коли дитина тягнеться до джерела їжі;
- в) позитивну емоційну і рухову реакцію дитини на дорослого.

7. Провідним видом діяльності в період немовляти є:

- а) емоційне спілкування з дорослими;
- б) ігрова діяльність;
- в) предметна діяльність.

8. До новоутворень новонародженого належить:

- а) зорові та слухові зосередження;
- б) фізична емансипація;
- в) уявлення про власне тіло.

9. Одним з головних новоутворень немовлят є:

- а) поведінка за уявленням;
- б) комплекс поживлення;
- в) мовне спілкування.

10. Сенситивний період оволодіння ходінням і мовленням припадає на:

- а) період немовляти;
- б) раннє дитинство.

11. За теорією М. І. Лісіної для раннього дитинства характерно:

- а) ситуативно-ділове спілкування;
- б) ситуативно-особистісне спілкування;
- в) позаситуативно-пізнавальне спілкування;
- г) позаситуативно-особистісне спілкування.

12. Провідним видом діяльності у ранньому дитинстві

є:

- а) емоційне спілкування з дорослими;
- б) ігрова діяльність;
- в) предметна діяльність.

13. Новоутворенням раннього віку є:

- а) засвоєння моральних норм і правил;
- б) комплекс «Я-сам (а)»;
- в) маніпуляція з предметами.

14. Мислення дітей раннього віку є переважно:

- а) образним;
- б) словесним;
- в) наочно-дійовим.

15. Провідною діяльністю дітей дошкільного віку є:

- а) навчальна діяльність;
- б) рольова гра;
- в) предметна гра;
- г) спілкування з ровесниками.

16. Мислення дошкільника є:

- а) наочно-дійове;
- б) образне;
- в) словесно-логічне.

17. Дошкільники діють переважно під впливом:

- а) розуму;
- б) розуму й волі;
- в) волі;
- г) почуттів.

18. Новоутворенням дошкільника є:

- а) мовне спілкування;
- б) акт орієнтації в предметах;
- в) підпорядкування мотивів.

19. З якого дошкільного віку мовлення виконує функцію регуляції і планування?

- а) з молодшого;
- б) з середнього;
- в) зі старшого.

20. У молодшому шкільному віці провідним видом діяльності є:

- а) ігрова діяльність;
- б) спілкування;
- в) навчальна діяльність.

21. Новоутворенням молодшого шкільного віку є:

- а) наочно-образне мислення;
- б) рефлексія;
- в) мимовільна увага.

22. Особливістю психічного розвитку дитини шести років, яка розпочала навчання у школі, є:

- а) поступове формування довільності психічних процесів;
- б) сформована внутрішня позиція школяра;
- в) домінування пізнавальної мотивації учіння.

23. Криза семи років пов'язана із:

- а) усвідомленням самого себе як активного суб'єкта в світі предметів;
- б) зародженням соціального «Я»;
- в) формуванням нового образу фізичного «Я».

24. Інтереси молодших школярів:

- а) стійкі, позаситуативні;
- б) нестійкі, ситуативні.

25. Центральним новоутворенням ранньої юності є:

- а) почуття дорослості;
- б) професійне і особистісне самовизначенні;
- в) новий образ фізичного «Я».

26. Провідною діяльністю у старшому шкільному віці є:

- а) спілкування;
- б) навчально-виробнича діяльність;

в) трудова діяльність.

27. Стабілізація особистості у старшокласника пов'язана:

- а) з формуванням світогляду;
- б) з відкриттям власного внутрішнього світу;
- в) з адекватною самооцінкою.

28. Спілкування старшокласників з ровесниками необхідне, передусім:

- а) для вирішення проблемних ситуацій;
- б) для планування майбутнього;
- в) для сповіді, інтимно-особистісного контакту.

29. За теорією Е. Еріксона мудрість формується у період:

- а) ранньої дорослості;
- б) середньої дорослості;
- в) пізньої дорослості.

30. Криза «Я-інтеграції» полягає у:

- а) зіставленні планів життя з реальністю і корегуванні особистісних рис;
- б) аналізі, оціненні, прийнятті-неприйнятті життя, усвідомленні його сенсу;
- в) усвідомленні того, що є безліч перешкод на шляху до мети.

Змістовий модуль 2. Педагогічна психологія

1. Підготувати виступи-презентації на такі теми:

1. Ситуаційна та особистісна парадигма навчання: сутність, переваги, недоліки.

2. Концепція випереджувального розвитку: сутність, переваги, недоліки.

3. Концепція проблемного навчання : сутність, переваги, недоліки.

4. Програмоване навчання: сутність, переваги, недоліки.

5. Проблемне навчання: сутність, переваги, недоліки.

6. Розвивальне навчання: сутність, переваги, недоліки.

7. Експериментальне навчання: сутність, переваги, недоліки.

8. Інтерактивне навчання: сутність, переваги, недоліки.

9. Виховання як психолого-педагогічний супровід соціалізації особистості.

10. Ідеалістична, реалістична, прагматична, антропоцентрична, соціетарна, гуманістична, технократична моделі виховання.

11. Ефекти виховання та самовиховання внаслідок соціалізації та персоналізації особистості.

12. Девіантна та адиктивна поведінка учнів.

13. Особистісна та професійна зрілість вчителя.

14. Специфіка педагогічного спілкування.

2. Дайте відповіді на запитання, обираючи вірні варіанти відповіді:

1. Педагогічна психологія вивчає:

- а) закономірності розвитку психіки дитини в процесі навчальної діяльності;
- б) закономірності становлення і розвитку особистості в системі соціальних інститутів навчання і виховання;
- в) структуру і закономірності перебігу процесу учіння;
- г) феномени і закономірності розвитку психіки учнів.

2. Які з тестів використовують у педагогічній психології?

- а) тести здібностей;
- б) тести умінь і навичок;
- в) проективні тести;
- г) фізичні тести.

3. Які методи дослідження педагогічна психологія використовує:

- а) методи педагогіки;
- б) методи загальної психології;
- в) навчальний експеримент;
- г) навчальний і формувальний експеримент у сукупності з методами загальної психології.

4. Що є предметом педагогічної психології:

- а) умови учіння;
- б) закономірності засвоєння соціального досвіду;
- в) особливості переходу від одного періоду до іншого;
- г) психологічні закономірності навчання і виховання, оволодіння досвідом, управління процесом учіння, формування особистості.

5. Учіння – це:

- а) викладання, процес передачі знань учню і його розвиток як особистості;
- б) організована, двостороння діяльність, спрямована на максимальне засвоєння та усвідомлення навчального матеріалу і подальшого застосування отриманих знань, умінь та навичок на практиці;
- в) активна цілеспрямована діяльність, яка полягає в засвоєнні знань, навичок та умінь, способів їх набуття, форм поведінки та видів діяльності.

6. Навчання – це:

- а) викладання, процес передачі знань учню і його розвиток як особистості;
- б) організована, двостороння діяльність, спрямована на максимальне засвоєння та усвідомлення навчального матеріалу і подальшого застосування отриманих знань, умінь та навичок на практиці;
- в) активна цілеспрямована діяльність, яка полягає в засвоєнні знань, навичок та умінь, способів їх набуття, форм поведінки та видів діяльності.

7. Навчальність – це:

- а) здатність до засвоєння будь-якого навчального матеріалу;
- б) індивідуальні особливості швидкості та якості засвоєння учнем знань, умінь та навичок у процесі навчання;
- в) загальна та спеціальна здатність до засвоєння навчального матеріалу;
- г) здатність до засвоєння окремих видів навчального матеріалу.

8. Знайдіть правильну відповідь:

- а) учіння та учбова діяльність – тотожні поняття;
- б) учіння та учбова діяльність – різні поняття;
- в) учіння та учбова діяльність пов'язані між собою;
- г) учбова діяльність є однією з форм учіння, яка полягає в активному та цілеспрямованому засвоєнні соціального досвіду.

9. Серед наведених знайдіть такі типи навчання, які не відповідають критерію їх розрізнення за психологічними завданнями:

- а) практичне навчання;
- б) теоретичне навчання;
- в) образне, емоційне, етичне, естетичне навчання;
- г) навчання мові, математиці.

10. Визначте, яке навчання називають проблемним:

- а) засноване на розв'язанні проблемних ситуацій;
- б) побудоване на створенні і розв'язанні проблемних ситуацій;
- в) побудоване на аналізі та розв'язанні проблемних ситуацій;
- г) правильна відповідь відсутня.

11. Мета розвивального навчання:

- 1) розвиток учня як суб'єкта навчальної діяльності;
- 2) досягнення високого рівня наученості учнів;
- 3) формування розумових дій і понять;
- 4) розвиток дій самоконтролю та самооцінки в учнів у процесі навчання

12. Центральним завданням виховання є:

- а) формування дитини як особистості;
- б) формування і розвиток дитини як особистості;
- в) формування і розвиток дитини;
- г) правильна відповідь відсутня.

13. Педагогічна спрямованість - це:

- 1) любов до дітей;
- 2) система емоційно-ціннісних ставлень, яка детермінує структуру мотивів особистості вчителя;
- 3) бажання оволодіти професією педагога;
- 4) педагогічні здібності.

14. Перцептивні здібності вчителя визначаються:

- а) здатністю педагога проникнути у внутрішній світ вихованця;
- б) здатністю вчителя до безпосереднього емоційно-вольового впливу на учнів;
- в) здібністю чітко висловлювати свої думки й почуття мовою.

15. Репродуктивний рівень результативності діяльності вчителя характеризується тим, що:

- а) учитель може пристосувати свої повідомлення до особливостей аудиторії;
- б) учитель вміє і може розказати іншим те, що знає сам;
- в) учитель володіє стратегіями формування необхідної системи знань, умінь і навичок учнів зі свого предмета.

16. Ознаками авторитарного стилю педагогічної діяльності є:

- 1) домінування власного Я, директивні способи управління;
- 2) партнерські стосунки;
- 3) ставлення до дітей як до несвідомих суб'єктів навчально-виховного впливу, панібратство;
- 4) впровадження діалогу.

Змістовий модуль 3. Спеціальна психологія

1. Підготувати виступи-презентації на такі теми:

- 1. Проблема норми і патології в сучасних науках про людину.
- 2. Підготувати повідомлення про вчених, які працювали в галузі спеціальної психології.
- 3. Релігійні тлумачення сутності порушення у розвитку.
- 4. Форми та види реабілітації.
- 5. Особистісні особливості дітей та підлітків з відхиленнями у розвитку.
- 6. Компенсаторні феномени при порушеннях розвитку.
- 7. Профілактика відхилень психічного розвитку.

8. Основні технології реабілітації дітей з порушеннями інтелектуальної сфери.

9. Особливості розвитку, навчання та виховання особистості при тяжких вадах мовлення.

2. Самостійно опрацювати та засвоїти наступні терміни та поняття: спеціальна психологія, ретардація, акселерація, асинхронія, олігофренопсихологія, тифлопсихологія, сурдопсихологія, логопедія, симптом, синдром, дизонтогенез, нормальний розвиток, порушення розвитку, загальні і специфічні порушення; первинні, вторинні і третинні порушення, компенсація, зона найближчого розвитку, комплексні порушення розвитку, особистий анамнез, фамільний анамнез, клінічний, етіологічний, соматичний, психологічний, педагогічний, психіатричний підходи, розумова відсталість, олігофренія, деменція, затримка психічного розвитку, діти з труднощами у навчанні, поведінкові та емоційні розлади, психокорекція, психологічне консультування, психотерапія, ігрова терапія, арт-терапія, поведінкова техніка, казкотерапія.

Перелік питань для підготовки до підсумкового контролю

Вікова психологія

1. Об'єкт і предмет, мета і завдання вікової психології. Структура вікової психології.

2. Методологічні засади вікової психології. Принципи вікової психології.

3. Історія розвитку вікової психології.

4. Психологія пренатального розвитку. Криза новонародженості

5. Фаза новонародженості. Безумовні та умовні рефлекси та їх значення в житті людини.

6. Розвиток емоційної сфери у немовлят. Комплекс поживлення. Спілкування з дорослими та його вплив на розвиток дитини у віці немовляти.

7. Розвиток пізнавальних процесів і моторики немовлят.

8. Криза першого року життя.

9. Анатомофізіологічні особливості дитини раннього віку. Фізичний та моторний розвиток.

10. Соціальна ситуація розвитку в ранньому дитинстві. Провідна діяльність у ранньому дитинстві.

11. Новоутворення в ранньому дитинстві.

12. Особливості предметно-маніпулятивної діяльності дитини раннього віку.

13. Розвиток мовлення і мислення у ранньому віці.

14. Розвиток самосвідомості дітей раннього віку. Криза 3-х років.

15. Загальна характеристика сюжетно-рольової гри. Теорії ігрової діяльності.

16. Анатомо-фізіологічні особливості дитини дошкільного віку. Фізичний та моторний розвиток.

17. Соціальна ситуація розвитку. Провідна діяльність. Новоутворення дошкільного віку.

18. Пізнавальний, розумовий та сенсорний розвиток дошкільнят.

19. Розвиток особистості дошкільника.

20. Криза семи років.

21. Загальна характеристика розвитку у молодшому шкільному віці. Анатомо-фізіологічні можливості молодшого школяра.

22. Соціальна ситуація, провідна діяльність, новоутворення молодшого шкільного віку.

23. Розвиток самосвідомості молодшого школяра. Розвиток мотиваційної сфери молодшого школяра.

24. Загальна характеристика психічного і особистісного розвитку підлітка. Анатомо-фізіологічна перебудова організму підлітків та її вплив на психічний розвиток.

25. Теорії кризи підліткового віку (Дж.С. Холл, З.Фройд, Е.Еріксон, Ж.Піаже, К.Левін, М.Мід; Л.С. Виготський).

26. Соціальна ситуація розвитку, провідна діяльність, психологічні новоутворення підліткового віку.

27. Пізнавальний розвиток у підлітковому віці.

28. Розвиток самосвідомості у підлітковому віці. Розвиток мотиваційно-емоційної сфери підлітка.

29. Анатомо-фізіологічні особливості розвитку в юнацькому віці.

30. Соціальна ситуація розвитку, новоутворення, провідна діяльність в ранній юності.

31. Розвиток самосвідомості і самооцінки юнаків. Саморегуляція в юнацькому віці.

32. Психологічні особливості зрілої юності.

33. Психологічні теорії про розвиток в дорослому віці. Анатомо-фізіологічні особливості у дорослому віці. Кризові явища в житті дорослих людей.

34. Психічний розвиток дорослих людей. Рання дорослість. Зрілий дорослий вік.

35. Теорії старіння. Особливості інтелектуального та когнітивного розвитку людей похилого віку.

Педагогічна психологія

36. Проблема управління вихованням.

37. Показники і критерії вихованості, їх психологічна природа.

38. Поняття наuczіння, навчання, учіння. Рівні та типи наuczіння. Особливості наuczіння в різні вікові періоди.

39. Психологічні основи теорій навчання. Аналіз основних типів навчання.

40. Загальна характеристика видів навчання.

41. Психологічна структура учбової діяльності. Формування мотивації учбової діяльності.
42. Педагогічні здібності вчителя.
43. Структурні компоненти педагогічної діяльності.
44. Стили педагогічної діяльності, їх характеристики.
45. Стили керівництва педагогічним колективом.
46. Сутність педагогічного спілкування, його функції.

Спеціальна психологія

47. Сутність спеціальної психології. Предмет та задачі спеціальної психології.
48. Історія становлення спеціальної психології.
49. Принципи спеціальної психології. Методи спеціальної психології.
50. Чинники порушень в психічному розвитку. Класифікація порушень психічного розвитку.
51. Характеристика понять: норма, патологія, дефект, інвалідність.
52. Структура порушення розвитку.
53. Механізми формування системних порушень в розвитку психіки.
54. Загальні та специфічні особливості відхилень розвитку.
55. Загальна характеристика особистісних особливостей дітей та підлітків з порушеннями розвитку.
56. Олігофренія та її класифікація за етіологією.
57. Чинники виникнення розумової відсталості. Ступені розумової відсталості.
58. Класифікація психічного недорозвитку (за Д.М.Ісаєвим).
59. Загальна характеристика психічного розвитку розумово відсталих дітей.
60. Затримка психічного розвитку. Чинники виникнення ЗПР.

61. Класифікація дітей з ЗПР (за К.С.Лубовським).
62. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з ЗПР.
63. Чинники порушень слуху. Класифікація порушень слуху.
64. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з порушеннями слуху.
65. Чинники порушення зору. Класифікація порушень зору.
66. Загальна характеристика особливостей психічного розвитку дітей з порушеннями зору.
67. Чинники первинних мовних порушень. Класифікація мовних порушень.
68. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з порушеннями мовлення.
69. Порушення опорно-рухової сфери – дитячий церебральний параліч (ДЦП).
70. Чинники виникнення ДЦП. Форми ДЦП.
71. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з ДЦП.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бочелюк В.Й. Психологія людини з обмеженими можливостями. Навч. посіб. / Бочелюк В.Й., Турубарова А.В.– К. : Центр учбової літератури, 2011. – 264с.
2. Вікова і педагогічна психологія: Навч. посіб. / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. 2-ге вид. – К.: Каравела, 2008.
3. Выготский Л.С. Педагогическая психология / Выготский Л.С. – М., 1991.
4. Государев Н.А. Специальная психология: Учебное пособие / Государев Н.А. – М. : Ось-89. 2008. – 288 с.

5. Гошовська Д.Т. Спеціальна психологія та методика педагогічно-корекційного тренінгу / Д.Т. Гошовська.-Луцьк.: Вежа, 2013.-338 с.
6. Дуткевич Т.В. Дошкільна психологія / Т.В. Дуткевич – К.: Центр учбової літератури, 2007. – С. 46-78.
7. Зимняя И.А. Педагогическая психология / Зимняя И.А. – М., 1999.
8. Казанская В.Г. Педагогическая психология / Казанская В.Г. - СПб.: Питер, 2003.
9. Калягин В. А. Логопсихология: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / В. А. Калягин, Т.С.Овчинникова. – М. : Академия, 2007. – 320 с.
- 10.Кутішенко В. П. Психологія розвитку та вікова психологія: практикум: навч. посіб. / В. П. Кутішенко, С. О. Ставицька. – К.: Каравела, 2009. – 448 с.
11. Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій) / Кутішенко В.П. – К., 2005.
12. Лефрансуа Г. Прикладная педагогическая психология / Лефрансуа Г.– СПб.: Проим-Еврознак, 2005.
13. Лисянська Т. М. Педагогічна психологія: навч. посіб. / Т. М. Лисянська. – К.: Каравела, 2012. – 264 с.
14. Лишин О.В. Педагогическая психология воспитания: Учеб. пособие для шк.психологов и педагогов / Лишин О.В. – М.: Ин-т практич. психол., 1997.
15. Мартинюк І. А. Психологічна допомога людям похилого віку або практикум з геронтопсихології / І.А. Мартинюк // Практична психологія та соціальна робота. – 2007. – № 1. – С. 32–38; № 2. – С. 15–18.
16. Мастюкова Е.М. Семейное воспитание детей с отклонениями в развитии / Мастюкова Е.М., Московкина А.Г. – М.: ВЛАДОС, 2003 - 260 с.

17. Методика діагностики відхилень у розумовому розвитку молодших школярів та старших дошкільників / Стадненко Н.М., Ілляшенко Т.Д., Борщевська Л.В., Обухівська А.Г. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 1998.

18. Нарушения зрения у детей раннего возраста. Диагностика и коррекция: Методическое пособие / Л.И. Фильчикова, М.Э. Бернадская, О.В. Парамей. – М. : Экзамен, 2004. – 192 с.

19. Немов Р.С. Психология: В 3 кн. / Немов Р.С.– М.: ВЛАДОС, 1998.

20. Основы специальной психологии: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений / Л.В. Кузницова, Л.И.Переслени, Л.И. Солнцева и др.; Под ред. Л.В. Кузницовой. – М.: Академия, 2003. — 480 с.

21. Павелків Р. В . Дитяча психологія / Павелків Р. В., Цигипало О. П. – К.: Академвидав, 2008. – С. 45-97

22. Петрова В.Г. Психология умственно отсталых школьников: Учебное пособие / В.Г.Петрова, И.В. Белякова. – М. : Академия, 2002. – 160 с.

23. Поліщук М. Вікова та педагогічна психологія / М. Поліщук. – Суми : Університетська книга, 2005.– 220 с.

24. Психология человека от рождения до смерти. Полный курс психологии развития / Под ред. А.А.Реана. – СПб.: «Прайм-ЕВРОЗНАК», 2005. – 416 с.

25. Пахомова Н. Г. Спеціальна психологія / Н. Г. Пахомова, М.М. Кононова – Полтава : АСМІ, 2015 – 389 с.

26. Савчин М. В. Вікова психологія: навч. посіб. / М. В. Савчин, Л. П. Василенко. – К.: Академвидав, 2005. – 360 с.

27. Савчин М. В. Педагогічна психологія: навч. посіб. / М.В. Савчин. – К.: Академвидав, 2007. – 422 с.

28. Савчин М. Педагогічна психологія / Савчин М. – Дрогобич: Відродження, 1998.
29. Синьов В. М. Психологія розумово відсталого дитини / Синьов В. М., Матвеева М. П., Хохліна О. П.: підручник. – К.: Знання, 2008. – 360 с.
30. Синьова Є. П. Тифлопсихологія. Психологічні особливості людей з глибокими порушеннями зору : підручник / Є. П. Синьова. - К. : Знання, 2008. - 365с.
31. Спеціальна психологія. У питаннях і відповідях: навчальний посібник / укл. О. В. Чепка – Умань : ВПЦ «Візаві», 2016 – 104 с.
32. Специальная психология: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В.И. Лубовский, Т. В. Розанова, Л. И. Солнцева и др.; Под ред. В.И.Лубовского. – М.: Академия, 2005. – 464 с.

Навчально-методичне видання

Автор: Мудрак Ігор Аркадійович

ПСИХОЛОГІЯ
(Вікова, педагогічна та спеціальна психологія)

методичні рекомендації до самостійної роботи

Друкується в авторській редакції

